„DIRECTE ACTIE!"
„ZELF DOEN!"

DOOR

CHRISTIAAN CORNELISSEN.

1904
P. M. WINK — AMERSFOORT.

„Directe Actie" (Zelf Doen).

De taktiek van vakvereenigingen en revolutionaire groepen

door CHRISTIAAN CORNELISSEN.

„Directe actie" — „Zelf handelen" — „Onze eigen zaken zelf opknappen" — ziehier het beginsel, dat steeds meer de leus begint te worden in de revolutionaire arbeidersbeweging. — Directe actie, vooral naast, en zoo noodig tegenover, de parlementaire actie der zoogenaamde arbeidersafgevaardigden in Kamer of Gemeenteraad.

En terecht wordt die leus geheven, meen ik! Hoe meer onze ervaringen zich uitbreiden in het leven, hoe meer wij rechts en links in ons land en daarbuiten de ontwikkeling der partijen nagaan (niet het minst der partijen in de arbeidersbeweging zelve) des te meer moet het voor ons gaan vaststaan, dat de arbeidersklasse zich slechts zal kunnen losmaken uit de boeien van uitbuiting en dwingelandij, als ze de directe macht zelve in handen houdt.

Als ze deze niet aan afgevaardigden, of hooge bestuurders in handen behoeft te geven, aan wien ze zou moeten gehoorzamen in naam van het beginsel der „discipline";

Als ze anderzijds haar wil weet te handhaven óók tegenover àl diegenen, welke zich tegen elke krachtige organisatie verklaren en welke ons, uit een beginsel van kwasi-„individueele vrijheid" voorprediken, dat we maar altijd bepaalde individuen moeten volgen.

Autonomie (zèlfbeslissing) en krachtens deze autonomie ook zèlfhandelen binnen eigen kring — dàt moet ons wachtwoord zijn!

Individueel handelen, dáár, waar onze eigen individueele zaak alléén behartiging vraagt. Gemeenschappelijk handelen daarentegen, overal, waar het een gemeenschappelijk belang geldt, en waar zonder gezamenlijken strijd, of gezamenlijke regeling ook zelfs het eigen persoonlijke belang niet zou kunnen worden bevorderd. Maar in geval van gemeenschappelijk handelen, steeds weer handelen op vrijheidlievenden en federatieven grondslag, volgens het beginsel, dat binnen eigen kring het personeel der werkplaats zelf beslist, zooals ook binnen eigen kring beslissen de plaatselijke vereeniging, de gewestelijke organisatie, de landelijke bond of de internationale federatie.

Laten wij ons niet laten afdringen van dit groote, vrijheidlievende en machtige beginsel, nòch naar rechts, nòch naar links! Niet toelaten, dat onze macht worde gecentraliseerd, tot we ten slotte elk een rad in een monstermachine zijn geworden; maar evenmin onze macht laten verbrokkelen en desorganiseeren.

Dàt is de groote waarheid voor onze internationale vakorganisatie; evengoed echter ook die voor onze revolutionaire groepen, welke ons maatschappelijk leven in geheel zijn omvang moeten bezielen.

Kunnen wij dit beginsel niet handhaven, kunnen wij niet aan deze groote waarheid trouw blijven, — dan zullen onze organisaties steeds van bepaalde individuen of van côterieën, klubs van individuen, afhankelijk blijven.

De arbeidersvereenigingen moeten de macht hebben, haar eigen

bestuurders, of ook min of meer bevriende politici te dwingen; zooals ze de macht moeten hebben, in het algemeen te handelen buiten den wil van elk individu om, wien het erom te doen blijkt, eigen zin door te zetten en eigen kleinen strijd te voeren, tot nadeel van het algemeen belang.

Wanneer de afgevaardigden des volks in Kamers, Provinciale Staten of Gemeenteraden (radicalen, clericalen, of sociaal-democraten, christenen, joden, of vrijdenkers, — de naam is ons om het even) verklaren:

„Volk, wij beredderen Uwe zaken: Vreest niet, gelooft alleen!" „Zalig degenen, die niet gezien en tòch geloofd hebben," — enz; — dan moeten de volksmassaas de macht bezitten, om te antwoorden aan al degenen, die zich aldus, te recht of te onrecht, als hun zaakgelastigden beschouwen:

Gij zult doen, wat wij u opdragen; doet gij het niet, dan hebben wij de macht, om onze eigen zaken te beredderen — ook zonder u en ondanks u.

En wanneer één dezer volksafgevaardigden, of één der bestuurders van een arbeidersorganisatie, plaatselijk of landelijk, zijn wil zou trachten door te drijven in den naam der discipline:

„Wat de heeren wijzen,
„Moeten de gekken prijzen;"

dan moeten onze organisaties zulk een mensch in het sociale leven, door het voorbeeld van zèlfhandelen buiten hem om, zóó duidelijk de gedisciplineerde ooren kunnen wasschen, dat alleen de idee zelve voorgoed vergaat, alsof de heeren afgevaardigden in Parlement of Gemeenteraad, of ook zelfs maar de eigen bestuurders der arbeidersorganisaties machthebbenden zouden wezen, inplaats van zaakgelastigden, van tolken of uitvoerders van een gemeenschappelijken wil.

Maar evengoed moeten onze groepen en vakorganisaties zich weren en het beginsel van zelfdoen handhaven, wanneer de kleine tiran in den dop zou opsteken in het individu, dat in naam van eigen individueele vrijheid geen contrôle zou willen toelaten bij een werk van gemeenschappelijk nut.

De persoon, die herder of leider zou willen wezen van schapen, of dictator in een arbeidersvereeniging, krachtens de omstandigheid, dat hij zich zelf heeft opgeworpen, of zelfs ook krachtens het feit, dat hij jarenlang meewerkte, hij moet voor ons even belachelijk zijn en werkt even zeker nadeelig voor het welzijn eener arbeidersbeweging, als de persoon, die gehoorzaamheid en discipline zou vorderen, krachtens het feit, dat hij tot afgevaardigde werd gekozen, of tot een bestuursfunctie werd geroepen.

* * *

Daar is voor ons geen verschijnsel, dat duidelijker bewijst, hoe onze arbeidersbeweging steeds meer doordrongen wordt van de noodzakelijkheid der directe actie, dan in de eerste plaats het opkomen van een onafhankelijke vakbeweging, welke zich steeds meer emancipeert van de politieke partijen.

Het moest inderdaad niet noodig zijn, nog in onze dagen de noodzakelijkheid te betoogen, dat de vakbeweging vrij moet staan

naast de verschillende politieke partijen. Het moest toch eindelijk voor elken arbeider duidelijk zijn geworden, dat de vakbeweging niet de taak behoeft over te nemen van de Vrijzinnige Democraten, nòch ook van de Sociaal Democratische Arbeiders Partij, zoomin als ze tot taak heeft, anarchistische propaganda te maken. Het moest duidelijk zijn, dat er voor alle arbeiders, die staan op het standpunt van den klassenstrijd in de vakbeweging een plaats behoort te wezen.

We moesten toch na jarenlangen strijd in Nederland eindelijk ver genoeg zijn gevorderd, om in te zien, dat wij ook in den praktischen kamp bij de werkstakingen en uitsluitingen, bij elke loonbeweging tegen de patroons als vakarbeiders en niet als radicalen of sociaal-democraten, als christen-anarchisten, of als revolutionaire en libertaire communisten optreden. *)

Jammer genoeg is dit bewustzijn zeker nog verre van algemeen bij de vakmannen doorgedrongen.

In verschillende landen zijn de vakbeweging en de politieke partijen nog saamgegroeid als de tweelingen Radica en Dodica, — alleen met het treurige gevolg, dat dan de kopstukken van een bepaalde politieke partij de vakbeweging besturen, haar rondleidende als een kermisbeer, waar zij haar willen hebben. En zelfs valt op te merken, hoe in die landen, waar de vakvereenigingen zijn ontgroeid aan de voogdij der politieke hoofden, deze laatsten nog steeds trachten het verloren terrein te herwinnen, zooals de Paus van Rome nog steeds tevergeefs tracht, de verloren wereldlijke macht te heroveren; hoe de mannen der politiek zelfs in sommige landen — zooals in Nederland — er niet voor terugdeinzen, de geheele vakbeweging te desorganiseeren, om toch slechts een eigen kleine vakbeweging te behouden, bestemd om hand- en spandiensten te bewijzen aan de politieke kopstukken.

Maar het is een verblijdend teeken, dat er toch overal en steeds meer kentering komt.

Juist in die landen, welke in Europa aan de spits der beschaving staan, als in Engeland en Frankrijk, is het beginsel van zelf doen reeds zoo diep bij de vakvereenigingen doorgedrongen, dat van een leiding dezer beweging door de politieke grootheden niet alleen geen sprake meer is, maar dat de statuten — evenals de statuten van het Nationaal Arbeids Secretariaat in Nederland zulk een leiding in den grond onmogelijk maken. Deze statuten laten

*) Hiermede is niet gezegd, dat er naast de algemeene vakbeweging geen plaats zoude zijn voor groepen vakgenooten, die, als revolutionairen en libertairen, of ook als christen socialisten of als sociaal-democraten, onderling de vraagstukken bespreken, die in de algemeene vakbeweging aan de orde komen of die zich verstaan over de propaganda. Ik neem onmiddellijk aan, dat er een tijd kan komen, dat het in alle groote vakbonden noodzakelijk zal zijn voor de revolutionairen en libertairen, een vaste kern te vormen, van welke de voortstuwende kracht in de beweging kon uitgaan. Doch dit is niet de vakbeweging! Waar het dàn omgaat, dat is het frisch houden der geheele organisatie; de steeds hernieuwde bezieling en begeestering der lauwen en tragen; het handhaven van den revolutionairen en vrijheidlievenden geest.

De eigenlijke vakbeweging en haar strijd tegen het Patronaat is natuurlijk wat anders, dan deze groepen kunnen geven.

aan de parlementaire partijen den strijd voor de wetgeving en de „p a r l e m e n t a i r e a c t i e" over. Wat ze voor de vakorganisaties opstellen is — d i r e c t e a c t i e.

Leggen wij eerst vòòr ons het program der *Algemeene Federatie van Vakvereenigingen* in Engeland.

Artikel I van dit program omschrijft *het doel*, dat de federatie zich voor oogen stelt. Om duidelijk te maken, dat ook onze praktische Engelsche vakbroeders niet den strijd voor of tegen de wetgeving hebben opgenomen in hun program, teneinde aldus den dank van de eene of andere parlementaire groep in te oogsten, laten wij dit artikel geheel volgen:

NAAM EN DOEL.

„1. Deze Federatie zal worden genoemd: *The General Federation of Trade-Unions.*

„2. Het doel zal wezen het handhaven der rechten van de Arbeidersorganisatie, de verbetering in elke richting van de algemeene positie en den toestand der werklieden door de huldiging van een politiek, welke hun de macht zal verzekeren, de economische en sociale voorwaarden, onder welke ze leven en werken, te bepalen, en eenheid van actie te verzekeren onder de organisaties, welke samen de federatie vormen.

„3. Den Industriëelen Vrede te *bevorderen* en door alle minnelijke schikkingen, als door Vergelijk, Bemiddeling, Scheidsrechterlijke Uitspraak of door de oprichting van Permanente Raden, werkstakingen of uitsluitingen tusschen ondernemers en werklieden, of twistgeschillen tusschen vakken of organisaties te *voorkomen.* Waar geschillen voorkomen, mede te werken aan de bijlegging ervan naar juiste en rechtvaardige methoden.

„4. Een fonds te stichten tot wederkeerige ondersteuning en bijstand, en tot de uitvoering van het boven omschreven doel *)

Ziedaar het artikel. Geen woord erin over de p a r l e m e n t a i r e a c t i e, de deelneming aan de wetgeving! Ook in de rest van het program der Engelsche Federatie zoekt men te vergeefs van deze zaken een spoor.

't Zou ook wat moois wezen, om zóó willens en wetens geschil te zoeken tusschen de werklieden, die toch in zake w e t g e v i n g, als in zake g o d s d i e n s t, zoo geheel verschillend denken. En dat terwijl men zoekt „twistgeschillen te v o o r k o m e n."

Nog sterker komt in het program der F r a n s c h e F e d e r a t i e — de „C o n f é d é r a t i o n G é n é r a l e d u T r a v a i l" — uit, hoe de vakbonden van de overheersching der politieke grootheden wenschen bevrijd te blijven, en naast, of tegenover de p a r l e m e n t a i r e a c t i e, de v a k a c t i e, dit is de d i r e c t e a c t i e gaan stellen.

In Frankrijk, als in Nederland, hebben de politiekers geschil willen zoeken en verdeeldheid willen brengen tusschen vakman en vakman. Maar ze zijn, als ten onzent, te zwak gebleken. Ze hebben den strijd verloren tegen de revolutionaire arbeiders, met het gevolg, dat in de statuten van de C o n f é d é r a t i o n eens en vooral is uitgemaakt, dat de vakbeweging a a n g e e n v e r k i e z i n g s a c t i e zal worden dienstbaar gemaakt.

Wij laten ook artikel I dezer statuten volgen:

DOEL EN SAMENSTELLING.

„*Artikel I.* De Algemeene Confederatie van den Arbeid, door de hiervolgende statuten geleid, heeft ten doel:

„1e. *De groepeering der loonarbeiders voor de verdediging van hunne moreele en materiëele, economische en beroepsmatige belangen;*

*) Rules of the General Federation of Trade Unions. Rule I. Name and Objects.

„2e. zij vereenigt, buiten elke politieke school om, alle werklieden, die zich bewust zijn van den strijd, welke moet worden gevoerd tot het doen verdwijnen van het Loonstelsel en het Patronaat.

„Niemand kan zich van zijn titel van lid der Confederatie, of van de vervulling van eenige functie in de Confederatie bedienen voor eenige politieke verkiezingsactie, welke ook." *)

Ons dunkt, dit is duidelijk. Wie met zulk een artikel vòòr zich nog verder twist wil zoeken tusschen de vakarbeiders onderling, kan alleen nog trachten, tegenover de eigenlijke federatie een nieuwe te stichten. Of zoo'n pogen in Frankrijk aan de politieke grootheden goed zou bekomen, ook voor het eigen doel, is een andere zaak.

In elk geval ziet men, hoe de statuten der Fransche federatie een sterk revolutionair karakter dragen niet alleen, maar ook een sterk karakter van onafhankelijkheid.

In de Vereenigde Staten van Noord-Amerika is het in dit opzicht nog niet zoo gunstig gesteld op vakbewegingsgebied, als dit in Frankrijk of Engeland reeds het geval is, en als wij het ook steeds meer in Nederland het geval zien worden.

In de statuten van de Amerikaansche Federatie van den Arbeid („American Federation of Labor") vinden wij nog als volgt het doel der federatie omschreven :

DOEL.

„§ 1. Het doel dezer Federatie zal zijn de aanmoediging en de stichting „van plaatselijke vak- en arbeidersvereenigingen, en de nauwer federatie van „zulke vereenigingen door de organisatie van Centrale Vak- en Arbeiders- „bonden in elke stad, met de verdere combinatie van zulke lichamen in „Staats-, Gebieds- en Provincie-organisaties tot bevordering der wetgeving „in het belang van de arbeidende massaas . . . . enz. **)

Zonder twijfel behooren de Vereenigde Staten tot de meest vooruitstrevende landen. Maar, bij de beoordeeling der arbeiderstoestanden aldaar moeten wij nooit uit het oog verliezen, dat de geheel bevoorrechte verhoudingen, waarin de jonge Amerikaansche industrieën in vele streken de werklieden van bepaalde beroepen hebben geplaatst, — vooral de eigenlijke vaklui („skilled laborers," tegenover de losse werklieden of sjouwerlieden, geen vaklui zijnde, de ,,unskilled laborers") oorzaak zijn, dat tienduizenden en honderdduizenden van werklieden der Vereenigde Staten eigenlijk verkeeren in een tusschenstand tusschen bourgeoisie en proletariaat. Ze vormen er een soort klein-bourgeoisie, tegelijk met kleine ambtenaars, onderwijzers, winkeliers, enz. — een stand, zooals wij in Nederland door dezelfde elementen zien innemen, alleen met dit verschil, dat in Nederland het aantal eigenlijke handarbeiders : typografen, diamantbewerkers, handelsbedienden, enz. welke tot dezen stand zouden kunnen worden gerekend, betrekkelijk véél geringer is, dan in de Vereenigde Staten.

Waar deze klein-bourgeoisie zich scherp genoeg afteekent van het eigenlijke proletariaat, is niet alleen steeds bij haar een streven merkbaar, om toch vooral goed te doen uitkomen, dat ze geen gewone arbeiders zijn, doch tegelijk ook een streven, om de wet-

*) Confédération Générale du Travail. Statuts. Chapitre premier: But et constitution.

**) *Constitution and Outline of the American Federation of Labor.* Article II. *Objects.*

geving te gebruiken tot behoud van hun min of meer bevoorrechten toestand. Samengaan met de patroons, propaganda voor invoerrechten tot bescherming der eigen industrie, afkeer van het socialisme vooral zijn daarom onder de groote Amerikaansche vakbonden kenmerkende verschijnselen.

Naarmate echter de Amerikaansche industrieën langzamerhand heur overwicht op de wereldmarkt gaan verliezen; naarmate de Europeesche landen — niet alleen Engeland, Frankrijk, België, Duitschland, maar allengs ook Rusland — en zelfs ook reeds Japan, Indië, Australië en de Zuid-Amerikaansche staten, alle voor en na ter internationale markt naar voren dringen; naarmate aldus de concurrentie op elk terrein toeneemt in de verschillende produktiesferen; — naar die mate beginnen ook steeds meer de arbeidsverhoudingen internationaal gelijk te worden. Werkman en werkman komen elkaar steeds nader te staan en ook de bescherming der wetgeving is op den duur niet bestand, om eenig beroep als begunstigd af te sluiten. Wanneer bij de meer bevoorrechte arbeiders in Amerika en elders als geprivilegiëerden tusschenstand de sociale verhoudingen, komen te vervallen, dan zullen wij ook het dààr proletariërsbewustzijn en de socialistische beginselen gaandeweg zien toenemen. Ook de Noord-Amerikaansche arbeidersbevolking zal dan revolutionair worden.

Dat echter de Amerikaansche vakbeweging, waarover wij hier in 't bizonder spreken, reeds thans zéér sterk den trek naar zelf-handelen vertoont (ondanks het hangen nog dikwerf aan de wetgeving), dat bewijst ze ons door haar geheele houding ten opzichte der politieke partijen; door haar uitbouwen der economische organisatie van de millioenen arbeiders; door de werkstakingen; door de uitdenweg ruiming van geschillen met de ondernemers door middel van scheidsrechterlijke commissies; door den druk der publieke opinie buiten alle wetgeving om en op elk gebied. Hoezeer wij de Noord-Amerikaansche arbeiders nog zoo dikwijls den steun der wetgeving op den voorgrond zien plaatsen, is er toch tegelijk geen volk, dat zich minder aan de wetgeving stoort en meer op eigen houtje zelf handelt, eigen zaken zèlf regelt, directe actie toepast, dan juist het Noord-Amerikaansche.

Vergissen wij ons daarom niet — ook niet in de vakorganisaties der Vereenigde Staten. Deze organisaties hebben juist door haar drang naar onafhankelijkheid herhaaldelijk reeds de inmenging der eigenlijke parlementaire partijen in haar eigen zaken afgeslagen. Ook die der parlementaire socialisten.

Nog op het laatste congres van de American Federation of Labor (gehouden van 9 tot 23 November 1903 te Boston) verwierpen de Noord-Amerikaansche vakvereenigingen met 11282 tegen 2285 stemmen de aansluiting aan de socialistische partij in de Vereenigde Staten. En dat ook bij deze, voor een deel nog zoo kleinburgelijke arbeidersvereenigingen, die toch reeds zoo moeielijk tot het socialisme zijn te brengen, de vrees, eigen onafhankelijkheid te zullen verliezen bij de inmenging eener politieke partij, een groote rol speelt, daarvan kan zich elk overtuigen, die het tijdschrift der Noord-Amerikaansche Federatie, de American Federationist belangstellend wil volgen. De tirannie, het streven naar de inburgering van

discipline heeft in de Vereenigde Staten de parlementaire socialistische partij even gehaat gemaakt in arbeiderskringen, als dit in de Westersche en Zuidelijke landen van Europa met de sociaal-democratische beweging zoo veelvuldig het geval is. *) Dit is een treurige waarheid voor de propaganda van het socialisme zelf en kan voor de doordringing onzer socialistische beginselen niet anders dan kwade gevolgen hebben.

Wat vooral bij onze beoordeeling van arbeiderstoestanden, als die in de Vereenigde Staten bestaande, gewicht moet werpen in de schaal is dit, dat de directe actie, het zelf-handelen der werklieden, als methode van ingrijping in ons openbare leven in elk zijner vormen, **volstrekt niet uitsluit de uitoefening van druk ook op de regeering.** Deze druk zal dan echter wezen een druk onmiddellijk, en van buiten af op de regeeringscolleges gericht; naast of tegenover den druk, die daarin bestaat „goede volksmannen" te stellen in de plaats van de „slechte vertegenwoordigers" van heden. De voorstander van directe actie zal tegenover hem, die meent, dat het aan de „goede mannen" ligt, of de zaken goed of slecht marcheeren, antwoorden: „Goede of slechte vertegenwoordigers is maar iets betrekkelijks; als wij het willen — wij, de volksmassaas — dan zullen ze allemaal onzen wil doen!"

Vandaar ook, dat de directe actie, op de regeeringslichamen toegepast, geen onderscheid maakt tusschen de verschillende politieke partijen, maar dat ze zoowel de christelijke partijen, als de liberalen, radicalen en sociaal-democraten, allen zonder onderscheid, voor zich uit tracht te drijven.

Het Nationaal Arbeids-Secretariaat in Nederland heeft dit zoo uitmuntend begrepen, toen het zijn invloed en dien der geheele vakorganisatie, waarvan het de ziel is, besloot te willen aanwenden óók om zich te verzetten tegen slechte wetgeving, of om de naleving van een voor de arbeidersklasse goede wet te helpen bevorderen.

En hoe zou het ook anders kunnen? Zoo vast, als wij ervan

---

*) Zie b.v. in het nummer van Januari 1904 van de *American Federationist* de rede van President Samuel Gompers voor het Congres van Boston en zijn klachten over de drukkende tirannie en de vervolgingszucht door de parlementaire socialisten uitgeoefend, waar deze meenen de overhand te hebben:

. . . „De secretaris der Socialistische partij heeft zijn verband met de hervormde (?) Socialistische partij afgebroken, omdat hij was tegen de vijandige taktiek dier partij ten opzichte der vakvereenigingen; en, in zijn hart een vakvereenigingsman zijnde, werd hij uit zijn positie gedrongen.. Hebben uwe socialistische vereenigingen niet het label (vak-etiket) van den Internationalen Schoen- en Laarzenmakersbond geboycot, evenals het label van den Internationalen Papiermakers-Bond en andere internationale bonden; en, waar ze die niet boycotten, hielden ze daar niet de bedreiging ermede boven het hoofd van sommige andere bonden, dezen óf dwingende zich te onderwerpen, óf hen noodzakend, te verflauwen in hun trouw en loyale houding ten opzichte der beweging?

„De sigarenmakersvereeniging te Denver is voor dien stand van zaken komen te staan. Ze werd bedreigd met een socialistischen boycot van haar label, en haar president met die arme drommels, van wien velen elders niet kunnen werken, moesten zich aan de voorschriften der socialistische organisatie onderwerpen, want ze hebben geen andere keus, behalve nog Denver te verlaten" . . . . .

overtuigd zijn, dat de economische macht, dat wil zeggen de macht in het onmiddellijke materiëele leven, de grondslag is, waarop al onze rechten berusten; de grondslag ook van geheel ons politieke en zedelijke bestaan; dat wetgeving, rechtspraak, de toestand der politie, enz. zich met den economischen toestand der bevolking wijzigen; — zoo zeker zijn wij er ook van overtuigd, dat van den anderen kant ons geestelijke en zedelijke leven weder met terugwerkende kracht kunnen inwerken op diezelfde materiëele en economische verhoudingen, waarop ze gegrondvest zijn.

Het zou dwaasheid zijn, te willen ontkennen, dat wanneer morgen een wet ons het recht ontnam van **vereeniging** en **vergadering**, zulk een wet geen invloed zou kunnen uitoefenen op onzen materiëelen, onzen economischen toestand; zooals het dwaasheid zou wezen, te willen beweren, dat wij ons tegen zulk een slechte wet niet zouden moeten verzetten. Evenzeer ook zou het dwaasheid wezen, te willen beweren, dat het voor ons in de arbeidersbeweging onverschillig zou moeten zijn, of een goede wet al dan niet wordt uitgevoerd een wet bijvoorbeeld, die ons vakonderwijs verbetert, of het onderwijs in het algemeen. Het ouderwetsche standpunt, dat elke verbetering in onzen toestand leiden zou tot instandhouding der bestaande orde, wordt door geen verlicht revolutionair in onze dagen meer geduld..

Maar in het éene geval en het andere bovengenoemd zou het buiten den kring der vakbeweging liggen, zich met den wetgevenden arbeid zelf te gaan bezighouden of aan verkiezingsactie te gaan doen. In het éene geval als het andere moet de vakbeweging de **directe actie** toepassen, haar druk uitoefenend op alle partijen, en, waar de meerderheid der partijen onwillig blijkt, zich tegen de wetgeving zelf verzetten. Met honderden en duizenden tegelijk manifesteerend, moet ze duidelijk doen blijken, dat niet de wet regeert ten slotte, maar dat wij zelven ons sociale leven beheerschen — **mèt de wet, zonder de wet, en, als het moet, ook tegen de wet.**

We kunnen niet wachten, tot over vier jaren een paar oude afgevaardigden — of, wat de gemeenteverorderingen betreft, een paar oude gemeenteraadsleden — zullen vervangen zijn door nieuwe. Daargelaten, dat we niet wenschen te riskeeren, of de nieuwe heeren misschien weer juist zoo doen als de oude, al noemen ze zich ook inplaats van christen, liberaal, of inplaats van radicaal, sociaaldemocraat!

* * *

Wij zullen hier twee voorbeelden kiezen, om te illustreeren, hoe onze moderne arbeidersbeweging de directe actie opvat tegenover de regeering en tegenover alle politieke partijen zonder onderscheid. Wij ontleenen het eerste aan Frankrijk en de Fransche arbeidersbeweging, het tweede aan Engeland en de Engelsche

beweging. Elk onzer kan dan voor Nederland het aantal voorbeelden uitbreiden, met het rijke leven, dat reeds ons Nationaal Arbeids-Secretariaat bezit.

Jaren lang hebben reeds in Frankrijk de werklieden in de voedingsvakken — bakkerij, pâtisserie, slagerij, enz. — vooral vruchteloos gehoopt, dat eindelijk het Parlement de door de arbeiders zoo gehate plaatsingbureaux (waar van den werkzoekende betaling werd geëischt) zoude afschaffen.

De heeren van de verschillende partijen hadden wel wat anders te doen! En wanneer ook al soms de Kamer een wetsontwerp aannam in den verlangden zin, de Kamer, welker leden nog zoowat de verkiezingen vreezen, dan verwierp de Senaat (de Eerste Kamer) het. Ten slotte begrepen dan ook de Fransche werklieden, dat ze ook hier weder slechts zouden kunnen rekenen op den druk van buiten het parlement.

De werklieden verschenen met honderden en duizenden in de straten, om te manifesteeren vóór de plaatsing-bureaux en op de groote boulevards. In alle groote steden van Frankrijk werden betoogingen gehouden. Op één dag (5 December) honderd meetings tegelijk in alle hoeken des lands! Te Parijs kwam het tot bloedige botsingen met de politie, die eenmaal (29 October 1903) de Arbeidsbeurs in letterlijken zin bestormde. Verschillende voormannen der Fransche vakbeweging werden bij de manifestaties gevangen genomen.

Doch de werklieden wonnen in enkele maanden hun pleit. De gevangen genomen kameraden werden niet alleen zonder proces vrijgelaten op hoog bevel, ondanks de zware beschuldingen, welke de politie tegen hen had ingebracht, maar ook legde minister-president Combes, nog vóór de Kamer in 1903 met Kerstvacantie ging, de verklaring af, dat aanstonds bij de opening der zitting van Januari bij den Senaat opnieuw het betreffende wetsontwerp in behandeling zou worden gebracht.

In Januari 1904 besloot inderdaad de Senaat tot de mogelijkheid der afschaffing van alle plaatsingbureaux, waar betaling mocht worden geëischt, die afschaffing zelve overlatende aan het besluit der betreffende gemeenteraden. De gelegenheid tot de instelling van kostelooze plaatsingbureaux werd daarentegen bij de wet zoo ruim mogelijk opengezet, terwijl de wet aan gemeenten boven 10.000 zielen tegelijk den plicht oplegde, van gemeentewege een kosteloos bureau tot plaatsing van werkzoekenden op te richten. Te Parijs als in andere gemeenten besloot daarop de gemeenteraad tot onmiddellijke afschaffing der gehate inrichtingen tegen betaling.

Doch de aanneming van een wet of een gemeenteraadsbesluit, beteekent nog niet hetzelfde als de uitvoering ervan. En wederom moesten te Parijs en elders de arbeidersvereenigingen haar toevlucht nemen tot de directe actie, tot maatregelen van dwang, ditmaal tegen de uitvoerende macht, en tot de bedreigingen zelfs, als Parijs te zullen zetten zonder brood, — alsvorens zij erin slaagden, laat in het voorjaar van dit jaar, den wil der werklieden uitgevoerd te krijgen.

De Engelsche arbeidersorganisaties hebben eigenlijk tientallen van jaren de taktiek der uitoefening van directen druk op de regeering en op alle politieke partijen uitgeoefend. Zich plaatsend tusschen de beide groote regeeringspartijen, vragende, welke van beide het meest bieden mocht, verkregen de Engelsche organisaties hervormingsmaatregelen, die in geen land op het vasteland verkregen zijn. Men kan zich afvragen, hoeveel eeuwen zouden hebben moeten verloopen, wanneer de Engelsche arbeiders voor de doorvoering dezer hervormingen hadden willen wachten tot Hooger- en Lagerhuis, zoowel als de uitvoerende lichamen met deugdelijk vertrouwbare volksmannen zouden zijn bezet geweest.

Zeker is, dat in Engeland met zoo goed als geen enkelen (hoogstens een paar, twee of drie) sociaaldemocraten in 't Lagerhuis, gedurende lange jaren belangrijk meer is uitgevoerd, dan in Duitschland met zijn tientallen van sociaaldemocratische rijdsdagleden, welke van den aanvang af niets van belang vermochten uit te voeren en alleen de reactie schijnen te hebben bevorderd van den kant der bedreigde tegenpartij. De Engelsche arbeiders in elk geval hebben begrepen, dat men voor hervormingen op den grondslag der bestaande burgerlijke maatschappij terecht moet komen bij de burgerpartijen en niet bij ware of vervreemde revolutionairen, welke immers niet de bestaande maatschappij kunnen willen ondermijnen en omverwerpen en tegelijkertijd hervormen op den ouden grondslag.

Daar viel in 1901 een besluit van het Engelsche Hooogerhuis in zijn kwaliteit van Hoogste Gerechtshof, dat voor de Engelsche vakvereenigingen noodlottig dreigde te worden. De uitspraak betrof een klacht om schadevergoeding, ingebracht door de Maatschappij van den Taffdal-spoorweg tegen de Spoorwegvereeniging der arbeiders wegens geldelijk nadeel toegebracht door een werkstaking. *) De Spoorwegarbeiders-Vereeniging had zich beroepen op de Trade-Unionswetten van 1871 en 1876, volgens welke vakvereenigingen in geenerlei wijze, noch als klaagsters, nog als beklaagden voor het gerecht kunnen verschijnen. Het Huis der Lords besliste echter, dat een vakvereeniging als begrepen onder de Trade-Unionswetten, een juridische persoonlijkheid is, die onder gemeenschappelijken naam kan aanklagen en ook kan aangeklaagd worden.

Deze beslissing bracht met één slag het geheele bestaan in gevaar der Engelsche vakbonden, die voorheen ontrefbaar waren in haar finantiëel vermogen en nu met geheel haar rijke kassen konden worden aansprakelijk gesteld voor handelingen harer leden. Ook bleef het Taffdal-geval niet op zich zelf staan en werd verder bij rechterlijke beslissing ook het recht der werklieden, om bij werkstaking posten uit te zetten (het recht van Picketing) aangetast. Het scheen, of de rechterlijke en uitvoerende colleges in Engeland samenspanden, om de arbeidersbeweging te treffen. De groote pers in het land — vooraan de Times — trok terzelfdertijd tegen de arbeidersbeweging los. Het is natuurlijk, dat ook in de Engelsche

*) *De Taff-Vale Railway Company* verkreeg deswege van de *Amalgamated Society of Railway Servants* niet minder dan 23.000 pond sterling schadevergoeding (een pond st. is 12 gulden.)

vakbeweging stemmen opgingen, om „arbeiders-afgevaardigden", en aan besluiten in dien zin ontbrak het niet in de laatste drie jaren. Doch er zou een halve eeuw hebben kunnen verloopen, alvorens zóó succes ware te wachten, want op het Hoogerhuis hebben géen „arbeiders-afgevaardigden" met hun stemmen invloed (zoomin trouwens als op de Rechterlijke macht of op de Uitvoerende macht). Dus werd te gelijk de oude, beproefde methode van den druk van buiten af op àlle regeeringspartijen ter hand gevat en thans reeds, na enkele maanden, schijnen de kansen verzekerd, dat een wet eerstens aan de werklieden het recht van postenuitzetting (Picketing) bij de werkstaking zal waarborgen, tegelijk dat ze de kassen der vakbeweging zal vrijwaren voor een wetsuitlegging, die haar fondsen in gevaar stelt, zoodra de ondernemers schadevergoeding mochten vragen bij nadeelen, door de leden van een vakvereeniging hun toegebracht.

Er kan voorzeker nog véél gebeuren, wat niet wordt verwacht, doch de onmiddellijke druk, dien de honderdduizenden georganiseerde werklieden uitoefenen op het geheele openbare leven — en die nog o, zooveel sterker zou kunnen zijn, wanneer een groot deel der werklieden zelf niet zoo reactionair gezind was — die druk lijkt ons de beste waarborg toe, waardoor ook de in Engeland arbeidersklasse haar rechten kan verdedigen. Zoo slecht arbeiders zijn als politiekers en wettenknutselaars, zoo geducht zijn ze als agiteerende macht in het werkelijke leven!

Het eerste geval voornoemd, aan de Fransche arbeidersbeweging ontleend, betreft de afschaffing van een voor de arbeidersklasse nadeelige wettelijke instelling (de bevoorrechte plaatsingbureaux), het tweede geval, uit de Engelsche beweging genomen, geldt de handhaving van een bestaanden wettelijken toestand (die der vakbeweging onder de wetten van 1871 en 1876) tegen den uitleg der Uitvoerende en Rechterlijke macht.

* * *

Zoo de vakbeweging en de moderne arbeidersbeweging in het algemeen zich steeds meer gaat vrij maken van de personen der parlementaire chefs, ze toont die neiging niet minder ten opzichte der persoonlijkheden, welke onder de vlag van „anarchisme," en strijd tegen het „gezag" in de werkelijkheid in de beweging de persoonlijke leiding trachten in te voeren van het eigen individu. Zoodra „individualistische" elementen desorganiseerend optreden, ook al meenen ze wondergroote diensten te bewijzen en zeer radikaal te wezen in de beweging, dan gaan de revolutionaire arbeiders hun steeds meer toeroepen:

„Neen, vrienden, gij kunt het goed meenen met uw hulp, doch wij wenschen zelf te handelen! Wilt ge ons diensten bewijzen, wacht tot wij u roepen, en toont u dan goede tolken en gevolmachtigden van onzen gezamenlijken wil, den wil onzer groepen, onzer organisaties. Wilt ge voor uw eigen belang of voor uw eigen naam werken, zoekt dan een ander heenkomen, en weet, dat de tegenwoordige arbeidersbeweging te goed is, om voor de belangen der individuen te worden gebruikt en te vèr ontwikkeld, om zich te laten gebruiken!"

Ook in dit opzicht ondergaat de revolutionaire arbeidersbeweging grondige verandering.

Nog voor weinige jaren kon zelfs onder ernstige revolutionairen diegene gemakkelijk invloed uitoefenen, die het hardst riep, dat hij was „t e g e n g e z a g." Het deed er weinig toe, of het gezag in het werkelijke leven erkend bleef door zulke revolutionairen in de meest verschillende vormen: o u d e r l ij k g e z a g, g e z a g van den g e n e e s h e e r, van den g e l e e r d e in vragen van gezondheid en ziekte of in vragen van wetenschap, enz. Men behoefde niet eenmaal te verklaren, wat men onder „gezag" verstond en vond toch steeds nog onontwikkelde vrienden, die meeliepen.

De vrees voor „gezag" in de eigen arbeidersorganisatie werd oorzaak, dat men met het badwater ook het kind wilde uitgooien, en zich tegen organisatie ging verzetten, zelfs tegen organisatie op den meest federatieven en vrijheidlievenden grondslag en met de minst mogelijke centralisatie van macht. Als tweede argument gold dan vooral, dat immers de organisatie, als alle actie, als werkstaking enz. s p o n t a a n (oogenblikkelijk en van zelf opwellend) behoorde te wezen.

Dezelfde quasi-vrijheidlievende personen, die er geen been in zagen om als „individuen" van alles en nog wat op zich te nemen, in allerlei commissies te gaan zitting nemen, — ze namen het in het bizonder aan de vakvereenigingen — zoowel als ook aan andere revolutionaire groepen — kwalijk, dat deze bestuursleden hadden (nog wel b e t a a l d e bestuursleden soms) dat ze een reglement bezaten, dat ze stemden bij meerderheid en minderheid.*)

Waren er dan geen individualisten meer? En als deze menschen zich opwierpen, moest het dan niet aan hèn worden overgelaten, „spontaan" de lakens uit te deelen?

Zooals de „parlementaire" beweging, z.g. „eeuwige candidaten" kent, die als paradepaarden dienst doen, zoo loopt de „revolutionaire" beweging gevaar, eeuwige regelaars te krijgen, die zich opwerpen voor alles, wat onder de hand komt:

Banieren te zenden aan Piet; gelden worden in ontvangst genomen door Jantje!

Inlichtingen verstrekt Jantje; alle bijdragen worden ingewacht bij Piet!

Redacteur Piet; administrateur Jantje!

---

*) Te Parijs, waar door de individualistische anarchisten in dit voorjaar 1904 een heftige kamp tegen de vakorganisatie wordt gestreden, verweet de redacteur en administrateur van het individualistische blaadje *L' Ennemi du Peuple* (de Volksvijand) niet alleen aan de revolutionaire vakmannen (zich ook anarchisten noemend) dat ze zich aan *statuten* onderwierpen, en dat ze stemden, maar ook onder weer, dat het revolutionaire vakblad *La Voix du Peuple* (de Volksstem) een *bezoldigd* redacteur bezit, een *„employé" !*

Nu wil het geval, dat de *Voix du Peuple* per nummer even duur wordt verkocht als de *Ennemi du Peuple* (10 centimes.) Diezelfde man, die geen verantwoordelijk en bezoldigd redacteur kon dulden, zag er geen kwaad in, *zonder eenige contrôle* en *zonder eenige verantwoordelijkheid* voor een blad, dat véél minder aan papier, zetloon, enz. kost, dezelfde betaling te innen, als redacteur-administrateur! O, die individualisten, die als quasi-gezagsbekampers in de revolutionaire beweging optreden! Hoe dikwijls zouden ze verdienen in onze dagen om de ooren te worden geslagen met de levenswijsheid van den Bijbel: „Gij geveinsden! . . . gij blinde leidslieden, die de mug uitzift en den kemel dóórzwelgt!"

Penningmeester van de Commissie Jantje, secretaris Piet!

En onverstoorbaar luidt steeds meer het antwoord van de revolutionaire arbeiders, ook aan zulke misschien heel goedwillige, maar lastige en op den duur vervelende helpers: „Neen vrienden, wij willen zèlf handelen!" —

En zelfs wanneer een groote agitatie, als de 1 Mei-beweging of een groote werkstaking op touw mocht worden gezet door twintig, dertig of méér organisaties, zoodat twee, drie of meer mannen als commissie het werk voor duizenden moeten doen, dan gaan nog de medewerkende organisaties, steeds meer verlangen, zelf zulke commissies aan te wijzen. Men weigert anders medewerking. Daar komt bij, dat de ondervinding den ernst van het leven leert kennen — in de maatschappij in het algemeen en ook in den onmiddellijken strijd der arbeiders.

Geen enkele werkman of hij mòet inzien in onze dagen, dat men niet „spontaan" een spoorweglijn of een trambaan kan aanleggen of een metaalfabriek gronden. Geen enkele werkman, die niet inziet, dat als te 6 uur in den morgen een trein zal vertrekken van Amsterdam of Groningen of Middelburg, machinist en stoker behoorlijk vóór dien tijd moeten tegenwoordig zijn en dat met een paar woorden tegen „het gezag" aan dat moeten niets is te veranderen. Dat is natuurdwang, zoo goed als dat wij moeten eten of drinken, omdat ook de maatschappij een natuurproduct is, zoo goed als ons lichaam. Wat thans door de arbeidersorganisaties wordt geëischt is **zooveel mogelijk vrijheid, als vereenigbaar is met een productie, waarin de organisaties zelve regelend optreden.**

Meer kàn niet en màg niet worden verlangd en ook bij de leiding van de minste fabriek zal organisatie en scherp toezicht noodzakelijk blijven.

Wij kunnen zeker respect hebben voor ieder, die ons daartegen verklaart: Ik, individu A of B, wensch mij ook in de toekomst aan zulk een organisatie, of aan zulk een scherp toezicht niet te onderwerpen — ook niet, als de arbeiders zelven dit toezicht uitoefenen. Ik wil liever als artist: schilder, teekenaar, als letterkundige of als kleinproducent buiten de organisaties staan. En als nu individu A of B in de toekomst de organisaties maar niet tusschen de beenen loop, dan hebben wij elkaar niets te verwijten.

Onder de tegenwoordige omstandigheden echter loopen vele individualisten de organisaties al reeds wel degelijk tusschen de beenen en treden ze desorganiseerend op. Artisten, journalisten, personen die zelf onafhankelijk zijn, doordat ze misschien over eenig kapitaal beschikken, vormen in de verschillende landen van Europa een artisten-anarchisme of een artisten-revolutionairisme, tegenover het organiseerend arbeiders-anarchisme, of arbeiders-revolutionairisme.

De arbeider onzer dagen echter, die individualist zou willen wezen en niet zou inzien, dat de duizenden en millioenen eeuw aan eeuw zijn vertrapt en onderdrukt gehouden, juist, òmdat ze niet wisten, zich te organiseeren, zulk een arbeider zou wel een onnoozele hals moeten zijn!

De arbeider kan het met de oogen zien en met de handen tasten, niet alleen dat in de toekomst organisatie zal noodig zijn bij de pro-

ductie, maar ook, dat in den tegenwoordigen strijd tegen de patroons geen vruchtbare beweging mogelijk is zonder organisatie, — organisatie, niet slechts in elke werkplaats, maar ook in de verschillende vakken gemeentelijk, gewestelijk, landelijk en zelfs internationaal. Trachten die organisatie zoo vrijheidlievend mogelijk te houden zoo weinig macht mogelijk aan de bestuursleden verleenend, enz. is alles wat wij kunnen.

Hoe zou het echter mogelijk wezen, een algemeene werkstaking door te voeren en niet in één grooten warboel te doen verkeeren, als we ons niet te voren gewestelijk, nationaal en zelfs internationaal in Federatie hebben aaneengesloten?

En daarom moest er wel kentering komen! Een onzer propagandisten kreeg in Nederland eenmaal in diskussie te hooren: Maar... het anarchisme is immers een overwonnen standpunt!" Ik weet niet juist, wat het antwoord is geweest op deze bemerking. Naar mijn oordeel hadde het echter kunnen luiden: „Dat is het geweest mijn waarde. Het anarchisme, dat meende met woorden als „tegen het gezag", of „spontaan" ook maar één van de moeielijkheden te hebben opgelost van het leven in maatschappij, dàt anarchisme is thans een overwonnen standpunt. Maar het anarchisme is in jongeren en krachtiger vorm teruggekomen, en als libertair Communisme, voorstander van organistatie en federatie, betwist het thans duim voor duim den grond aan de centraliseerende sociaaldemokratie in de arbeidersbeweging. En in de vakbeweging, èn ook daarbuiten in de revolutionaire groepen!"

Zoowel in Nederland, als in het buitenland, zie ik in deze richting steeds meer helderheid komen, helderheid naar rechts — maar ook naar links.

Een mijner vrienden, die als student veel anarchistische propaganda maakte en nog steeds vrijheidlievende denkbeelden koestert, hoezeer hij zich thans met beroepsarbeid bezig houdt, hield voor een paar maanden een lezing in de Université Populaire (Volks-Universiteit) van de wijk Belleville te Parijs. Deze Volks-Universiteit staat onder invloed vooral van de revolutionaire „anarchistisch" zich noemende vakvereenigingsmannen der wijk. Mijn vriend, verhaalde mij, hoe hij, doelende op de ouwerwetsche opvatting van het anarchisme had gesproken, over de moeielijkheden der organisatie van de productie, meenende vooral personen vóór zich te hebben, die zich van die moeielijkheden geen voldoende rekening geven. „Ik had X, (een anarchistisch propagandist, de naam doet er niet toe) tot voorbeeld genomen, zoo vertelde hij me. „ Maar ik stond verbaasd over de diskussie. De één na den ander kwam mij verzekeren, van het type-anarchisme, door X. vertegenwoordigd, niet gediend te zijn."

„Wij zijn geen anarchisten als die X!" zei de één. „C'est un anarchiste pour rire!" *) riep eèn tweede. „C'est un raseur!" **) meende een derde. Een vierde verklaarde: „Wij moderne anarchisten in de vakbeweging, wij aanvaarden de moeielijkheden van het leven. Maar wij gelooven, dat de arbeidersvereenigingen zelve zich steeds meer met de productie zullen moeten gaan bemoeien

*) Dat is een anarchist, om mee te lachen!
**) Letterlijk: een scheerbaas, in de beteekenis natuurlijk van een praatjesgast.

en de macht aan de patroons gaan betwisten. Wij zijn ook op dàt punt voorstanders van directe actie." . . . .

En zoo kwam ik met mijn vriend over de directe actie te spreken en over de ontwikkeling die het anarchisme heeft doorgemaakt sedert de dagen toen men met het praten tegen „het gezag" en vóór de „spontaniteit" meende heel wat moeilijkheden te hebben opgelost.

* *
*

Wij hebben hier de vakbeweging meer in 't bizonder gekozen tot illustratie van hetgeen voor de arbeidersklasse de directe actie het zelf-handelen beteekent, als methode van propaganda en strijd. De reden is in de eerste plaats, dat juist in de vakbeweging de eigenlijke strijd tegen de patroons wordt gestreden, en dat verder ook dáár, waar de wetgevers zich mengen in de regeling der arbeidstoestanden, het in 't bizonder met de vakbeweging is, dat ze in botsing, of ten minste in samentreffen komen.

En de wetgevers weten reeds zeer goed de directe actie der vakorganisaties op waarde te schatten.

Toen in de Fransche Kamer ter sprake kwamen de bloedige botsingen aan de Parijsche arbeidsbeurs op 29October werd deze actie der werklieden op de volgende wijze toegelicht en verdedigd door den onafhankelijken socialist Marcel Sembat, — een afgevaardigde die in het Fransche Parlement ongeveer de plaats inneemt, welke in de Nederlandsche Kamer zoolang reeds wordt ingenomen door G. L. v. d. Zwaag:

„Men heeft bij verschillende gelegenheden getracht, zoo heeft hij gezegd, den tegenzin der politieke mannen op te wekken tegen de Arbeidsbeurs! Men heeft zelfs getracht, hen (de vaklui) te vervolgen voor de rechtbank onder deze nieuwe aanklacht: „ . . . Schuldig, de directe actie te hebben voorgestaan." Nog kort geleden hebben politiecommissarissen en rechters gezegd tot jonge lieden, die waren gearresteerd: „Ge hebt de directe actie hooren prediken aan de Arbeidsbeurs, is het niet? De directe actie dat wil zeggen, ruiten stukslaan, brand stichten, steenen door de winkelglazen gooien?"

„De vakvereenigingsmannen stonden verstomd, toen ze van die opmerkingen kennis kregen. Ze antwoordden: „De directe actie? Maar dat wil eenvoudig zeggen, de werklieden groepeeren in vakvereenigingen en in arbeidersfederaties, om zoo in plaats van alles te verwachten van den Staat, van de Kamer, inplaats van eeuwig de pet op te houden aan het Parlement, opdat dit er verachtelijk zoo nu en dan een stuiver in werpe, — er toe komen, dat de arbeiders zich vereenigen, het eens worden saam."

Onderling verdrag der werklieden, directe werking op het Patronaat, druk ook op den wetgever, om hem te noodzaken, wanneer zijn tusschenkomst noodzakelijk is, zich met de arbeiders in te laten, dat is hun idee..

„Wij weten — zoo voegden zij er nog kortelings aan toe tegenover den rechter van instructie — dat de zeden de wet voorafgaan, en wij wenschen zeden te doen ontstaan vooraf, opdat de wet gemakkelijker toegepast zou kunnen worden, als ze ons gegeven wordt, of dat men genoodzaakt zij, ze aan te nemen, wanneer men ons te lang laat wachten!" Want zij wenschen ook — zij verbergen het ons niet — somwijlen den wetgever de duimschroeven aan te zetten.

„Hebben wij er nooit eens behoefte aan, wij wetgevers, dat men ons de duimschroeven aanzet? Houden wij ons wel altijd uit vrije opwelling met kwalen en misstanden bezig? Is het niet nuttig, dat degenen, welke te lijden hebben onder die kwalen, of door die misstanden geschaad worden, protesteeren en agiteeren, om de aandacht op zich te vestigen, en zelfs het geneesmiddel, de hervorming, ons opdringen, wanneer die noodzakelijk geworden is.

„Zie daar, mijneheeren, waarom men verkeerd zou doen, te trachten, u ongunstig te stemmen tegen die mannen, welke de directe actie prediken! Als ze soms mochten trachten, zooveel mogelijk te handelen met voorbij gaan der afgevaardigden, ziet er hen niet boos op aan . . . .

„Daar zijn zooveel lieden, die u niet genoeg voorbijgaan, dat gij er voldaan over moogt wezen, werklieden te zien, die trachten, hun klasse te groepeeren in vakvereeniging, in economische organisaties, en zooveel mogelijk hun werk zelf te doen."

Zóó is het! Tegenover de wetgevers had in dit college van wettenmakers, de directe actie niet beter kunnen worden gehuldigd.

De directe actie is de openbaring van den wil der burgers rechtstreeks, zonder onmiddellijk steunen op de tusschenkomst van derden, — de openbaring der gevoelens van menschen en vereenigingen van menschen, die weten, wat ze willen en willen, wat ze weten.

Daarom ook ligt het voor de hand, dat — al namen wij in het bizonder de vakbeweging als toonbeeld van hetgeen de directe actie beduidt — deze zich toch niet alleen dáár behoeft te openbaren, maar in nog zoovele uitingen van het sociale leven meer, overal, waar zelfbewuste burgers hun belangen verdedigen. In onze revolutionaire groepen is de directe actie bij uitnemendheid de actie.

De directe actie, — ze uit zich onder elken vorm van propaganda, waar wij tot onmiddellijke manifestatie van onzen wil overgaan.

Ze openbaart zich zoowel bij de straatbetoogingen in den onmiddellijken steun, dien wij elkander reiken bij deze propaganda, als in de fabrieken bij de directe verdediging der eigen belangen door de onmiddellijk betrokken arbeiders. Ze kan zich straks vertoonen in de dienstweigering der soldaten, en onder honderd andere vormen meer.

Onder een geheel specialen vorm doet ze zich in den socialen strijd onzer dagen voor in de gedaante der werkstakingen en de algemeene werkstaking, die steeds meer op den voorgrond wordt geplaatst als het geduchte strijdwapen van het internationale proletariaat, ze is niet anders dan een vorm van directe actie, van zelfstandig handelen door de geheele bevolking of door geheele lagen der bevolking eener bepaalden landstreek.

De directe actie kan zich kenmerken door een zeer vreedzaam en vredelievend karakter; ze kan ook wezen streng en gewelddadig.

Het is in de directe actie, dat zich het best het rijpende zelfbewustzijn en de ontwakende wil, de kiemen der onafhankelijkheidszin uitdrukt van het individu zij het directe actie als alleenstaand individu of — waar het de behartiging van een gemeenschappelijke zaak betreft — directe actie in gemeenschap.

Werklieden, rekent op u zelven! Ontwikkelt u zelven; tracht in de fabrieken door de macht uwer organisaties steeds meer den gang van zaken te beheerschen; bemoeit u met elk vraagstuk in het openbare leven; bekampt al wat u hindert. Maar . . . , houdt zelf het heft in handen! En rekent vooral op dit onvermijdelijk feit, dat — juist wijl op aarde de macht regeert — gij in de toekomst tegenover het brutale geweld van de regeerders, tegenover politie justitie en leger, een andere macht moet kunnen stellen: uwe hooge geestelijke ontwikkeling — ook de ontwikkeling van uwen wil — en den directen druk uwer organisaties!